

233A 194 (7)

W E N K E N,
HERINNERINGEN,
EN
AANTEEKENINGEN

Uit de dagen van Nederlands
Herstelling.

(1.)

TE LEYDEN,
Bij C. C. VAN DER HOEK.

September 1830.

100-100

W E N K E N ,
H E R I N N E R I N G E N ,
E N
A A N T E E K E N I N G E N

Uit de dagen van Nederlands Herstelling.

Om met waardigheid en met kennis van zaken de gewigtigste der staatkundige vragen te beantwoorden , die misschien ooit aan eenige Vergadering werd voorgedragen , zullen eenige wenken , en herinneringen uit de dagen van onze herstelling in 1813 en 1814 niet geheel ongepast zijn. Wij willen deze , zoo veel mogelijk , naar tijdsorde uit onze verspreide Aanteekeningen trachten mede te deelen , en noodigen allen uit , wien de groote zaak ter harte gaat , om op ons voorbeeld nog belangrijker bijdragen te leveren , dan wij vermogen te doen.

De bewoner der *Vereenigde Nederlanden* ver-
toont nooit zijn karakter in schooner daglicht ,
dan bij onderdrukking , en smaad , die hem wordt
aangedaan.

De dagen der Fransche overheersching hebben het bewezen. Het tegenwoordige tijdstip bevestigt het op de treffendste wijze.

Die echt Nederlander is, gevoelt bij zulke omstandigheden, hoe eerwaardig een naam hij draagt.

Het beginsel zijner deugden ligt in zijn juist bezef van regt en onregt; — in zijne opgeklaarde begrippen van God en Godsdienst; — in zijn eerbied voor de wettige Overheid, die over hem gesteld is.

Wordt het Regt geschonden; wordt de Godsdienst gehoond, of de Overheid beleedigd, dan trekt de lankmoedige Nederlander zich deze zaak aan, als zijne eigene.

Wanneer hij dan straf eischt, moet het zwaard der gerechtigheid niet in de schede blijven. Ontijdige toegevendheid verbittert zijn regtschapen gevoel.

De stad *Brussel*, overmoedig door weelde en overvloed, niet begiftigd, maar beladen met weldaden van haar Vorst, is opgestaan tegen haar Vorst. Zij moet met gestrengheid worden gestraft. Geen *Scheiding* mag zij eischen; *genade* moet zij smeken.

De hope op straffeloosheid is een prikkel tot het kwade. Toegevendheid maakt dikwijls ondankbaren.

Hoe vele wetten zijn er niet voorgedragen, om

Luik en zijn ijzer- en koolmijnen te begunstigen! wat is het loon geweest? Zamenzwering en Opstand.

Hoe vele wetten zijn er niet voorgedragen, die den vrijen koophandel der *Vereenigde Nederlanden* geweldig drukken? Waarmede hebben de zwaarbelaste Hollanders zich gewroken? Met verdubbelde liefde en hoogachting voor den Vorst. Zij beklaagden hem, die steeds vruchteloos ijverde, om belangen te vereenigen, die in eeuwigen strijd zijn en zullen blijven. Liefde, hoop en vertrouwen is hun zoete wraak geweest. Moge eenmaal de goede zaak zegepralen, en zoo veel deugd beloond worden!

Wij varen steeds hevig uit tegen DE CELLES en STASSART. Onkundigen meenen misschien dat de geestige schrijver der *Sentinelle* ons heeft verleid. O neen! trokken wij tegen hen te velde, om hun gedrag in de Tweede Kamer, dan zoude het onbillijk zijn, hen alleen over den hekel te halen, en van zoo vele anderen te zwijgen, die POTTERS en TIELEMANS briefwisseling ons leert kennen.

Maar men wete, dat zij beiden te gelijker tijd Fransche Prefecten geweest zijn van *Noord- en Zuid-Holland*. Van dien tijd dagteekent onze bittere klagte, en onze ingekankerde haat.

Zie hier hun portret, dat ieder Hollander zal herkennen:

» DE CELLES, Prefect te *Amsterdam*, volvoer-
 » de de bevelen van zijnen meester met gestreng-
 » heid zonder verschooning of verzachting; hoe
 » wreeder, des te minder blijk van weezin of
 » mededoogen; zonder sporen van menschelijkheid
 » of zedelijkheid, als schiep hij behagen in leed
 » te stichten!”

» DE STASSART in den *Haag* denzelfden post
 » bekleedende, diende het geweld met gelijke ge-
 » trouwheid, schoon met ongelijk uiterlijk beha-
 » gen. Vurig en ondernemend, werkzaam zonder
 » vermoeijng, doch door ijdelheid, eer en staats-
 » zucht gedreven om lof en bevordering voor het
 » hoogste goed te schatten; een bekwaam Staats-
 » dienaar, wat gaven en kundigheden betrof,
 » maar door paalooze driften tot op de grenzen
 » der waanzinnigheid beheerscht. Zoo poogde hij
 » wel door overreding zijn doel te bereiken, maar
 » verhitte zich in zulk eene mate tegen elk die
 » zich niet wilde laten overreden, dat zijne harts-
 » togt geene mindere ongelukkigen maakte, dan
 » de ongevoeligheid van DE CELLES.”

» DE CELLES en STASSART, met den haat en
 » het afgrijzen des volks beladen, gevoelden, dat
 » zij die verdienden, en de regtvaardige wraak
 » in het verschiet maakte hen bloode.”

Toets deze beeldtenissen aan het oorspronke-
 lijke. Welk Schilder kan beter afmalen; dan de

Redenaar VAN DER PALM, in zijn *Gedenkschrift van Nederlands herstelling?*

Is dat dezelfde DE CELLES, die als buitengewoon Gezant naar Rome ging? Ja. Die het Concordaat teekende? Ja. Ach! nu begrijp ik het Concordaat.

En die STASSART, is die dezelfde, van wien VAN GAGERN in zijn: *Aandeel aan de Staatskunde* schrijft, dat hij in het laatst van Maart 1815, toen hij onderdaan van den Koning der Nederlanden, heimelijk naar Parijs en van daar naar Oostenrijk ijde, zich openlijk durfde beroemen, twee Keizers en één Koning om den tuin te leiden? Het is niemand anders. En die man trok een jaarwedde? och ja! Hij had een Fabel geschreven: *Le conseil des chiens couchants*. De jaarwedde werd hem uit deernis toegeworpen; opdat hij zwijgen zou.

De misdaden der Fransche ambtenaren zijn een middel geweest tot onze herstelling in 1813.

In den heiligen oorlog van 1813 tegen de overheersching van Frankrijk daagde de Keizer aller Russen de onderdrukte volken van Europa ten strijde. Hij riep ook de Hollanders en Belgen. De Hollanders hoorden gretig. Het streelde hun Nationaal gevoel, dat de afgelegen Rus zich hunner nog herinnerde, en de inlijving in Frankrijk als eene daad van geweld beschouwde.

Maar de Belgen? zij zwegen, zij verstonden hun eigen naam niet meer. Zij kenden geen andere roepstem, dan van hun drijver Napoleon.

Brussel heeft het schaamteloos vergeten, dat in den Franschen tijd de koopprijs van hare schoonste huizen niet veel meer bedroeg, dan de huurprijs onder de regering van den Koning, wiens Majesteit zij tot heden ongestraft durft schenden.

Het is bespottelijk een oproerige landstreek, die de roede der straf verdient, van *Scheiding* te hooren gewagen; als of het eene Souvereine Mogendheid ware; en geen onderdanig deel, gelijk het is, van een Koninkrijk, over wien alle de Mogendheden van *Europa* te zamen eenen Vorst hebben gesteld.

Wil de wettige Vorst die muitende landstreken straffen, hij kan ze van zich afscheiden, en bij verdrag aan een vreemden Vorst geven. Slechts de meerderheid der Staten-Generaal behoeft hier goed te keuren. Niets anders wordt er vereischt. Men leze art. 58 der Grondwet. Kunnen wij ruilen aan den *Rijn*, wat wij van *Belgiën* afstaan?

Verbeelden wij ons een oogenblik den muitenden Luikenaar en Brabander bevende voor den Duitschen stokslag. De trouwe medgezel van FAUST zou met zijn grijnzenden lach mompelen: *Habe meine Freude dran!*

Hoe volkomen en innig ook de vereeniging moge zijn geweest, die de Mogendheden bij het oprigten van het Koninkrijk der *Nederlanden* beoolden, de Koning, die reeds toen gevestigd Souverein was van *Holland*, is Heer van alle die toegevoegde landen. Indien het Staatswelzijn en het belang zijner onderdanen hem overtuigt, dat die vereeniging niet kan blijven, dan mag Hij op middelen van scheiding denken.

De Mogendheden zijn zijne Leenheeren niet.

Bij de vereeniging van *Belgiën* met de Vereenigde Gewesten zijn geene andere voorwaarden bepaald, dan deze twee: gelijke bescherming van alle Godsdienstige gezindheden, en toelating van alle de ingezetenen tot ambten en bedieningen zonder onderscheid van Geloofsbelijdenis.

Al wordt de Grondwet geheel omgekeerd, deze beide voorwaarden moeten onaangeroerd blijven, zoo lang het Koninkrijk onverdeeld blijft.

Deze beide noodzakelijke voorwaarden zijn intuschen de onbillijke oorzaak geweest van alle de onheilen, die 16 jaren lang gebroeid hebben; wat zou den Koning der *Nederlanden* beletten, om het Roomsche Catholieke deel afzonderlijk te laten regeren, indien ooit dit het eenige redmiddel konde zijn?

Gewis zouden de Mogendheden van *Europa* dit nieuwe Koninkrijk van *Belgiën* behooren te er-

kennen: maar wie hunner zoude het niet erkennen? Het zoogenaamde Evenwigt blijft hetzelfde. De betrekkingen naar buiten veranderen niet. Geen duim breed grondgebieds wordt bij het Rijk gevoegd. Het Huis van Oranje blijft heerschen in geheel de *Nederlanden*. Familie verdragen over erfopvolging gaan vreemde Mogendheden niet aan. *CONSTANTYN* stond zijn regt aan Keizer *NICOLAAS* af. *ORLEANS* zit op een onwettigen troon. De Mogendheden zien het toe; en huldigen hem.

In *Saxen* regeert een R. Catholiek Vorst over een volk, dat den Hervormden Godsdienst belijdt. Waarom zou een Protestant Vorst *Belgiën* niet kunnen beheerschen, en den Roomschen Eeredienst als godsdienst van staat erkennen?

Koning *WILLEM*, die als Souverein Vorst in 1814 de gelukkigste monarch van *Europa* was, en den Keizer van *Rusland* in geestvervoering deed uitroepen: Welk een land! en welk een volk! zulk een Koning mag de rust zijns levens niet opofferen aan het nooit te vreden, altijd morrend, altijd muitend volk van *Belgiën*, wiens heerschappij hem veeleer opgedrongen, dan ooit door hem gewenscht werd.

De Grondwet van 1814 bepaalde, gelijk meest alle Staatsregelingen dit voorschrijven, dat de Vorst geen afstand of ruiling van eenig gedeelte des grondgebieds van het Rijk mag doen, zon-

der goedkeuring der Staten-Generaal. Zij had voorwaar met hetzelfde regt mogen bevelen, dat hij ook geen aanwinst van grondgebied mag doen, zonder dezelfde goedkeuring!

Het Nederlandsche volk begeert niet magtig te zijn door uitgebreide bezittingen, maar krachtig door inwendige welvaart. Het stelt de genoegens van het te vreden huisselijke leven boven de pijnlijke eer van de groote wereld.

Toen de Mogendheden bij den vrede te *Parijs* grootmagtig spraken: *Holland geplaatst onder de Souvereiniteit van het Huis van Oranje, zal eene vermeerdering van grondgebied erlangen*, toen beloofden zij eene gift, die aan PANDORA'S doos geleek. Men gaf, men drong zelfs op, maar men vroeg niet, of wij wilden aannemen.

Het was *Belgiën*, dat in art. 6 van het Vrede-verdrag te *Parijs* bedoeld werd. *Belgiën*, dat nu zulk een vermeten toon aanheft, lag toen als een heerloos goed ter beschikking der Mogendheden!

Zijn stem werd niet gehoord; geen *Zaakge-*lastigde zond het uit zijn midden. Lijdelijk moest het zijn lot afwachten. En dat volk, dat nooit zijn eigen meester was; geen Belgische natie heeten mogt, maar eerst *Spaansche* en toen *Oostenrijksche Nederlanden*, en ten laatste Fransche Departementen, durft van scheiding spreken met

zijn wettigen Vorst en Heer, zonder te bedenken, wiens deel het dan zal worden.

Alle zijne pogingen, om op zich zelven te staan, zouden rebellie zijn, en in die misdaad voorziet de strafwet.

Welk een slecht geschenk dat *Belgiën* voor onze welvaart was, heeft het belasting-stelsel van 1816 getoond.

Hoe veel verdriet, en zorg, en moeite het Priesterdom den Koning heeft aangedaan, weten wij uit duizend voorbeelden. Noem slechts het Collegium Philosophicum, en men bloost om nog andere bewijzen te vragen. Het werd met de eene hand opgebouwd, met de andere afgebroken.

Die inschikkelijkheid zelve was eene bijdrage voor het verzinnen van nieuwe grieven.

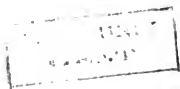
Geef, en men vraagt u het dubbel; geef het dubbel, en men eischt het vierdubbeld. Dat is des hebzuchtigen aard. De gegriefde Belg is hier het uitgedrukte beeld van *MOLIÈRE's Avaro*. Hij ziet eerst wat gij in uw regter-, en dan wat gij in uw linkerhand hebt, en gemelijk beveelt hij u, ook uw derde hand te toonen.

Het was niet genoeg, dat uit de herziene Grondwet van 1815 het artikel weggelaten werd, waarbij vroeger bepaald was: dat de Souvereine Vorst den Hervormden Godsdienst moest belijden.

Eens had de Geestelijkheid grooter eischen gedaan, en wat zij wil, dat drijft en dringt zij door, tot dat zij eindelijk haar doel bereikt.

Het waren wel de Vicarissen alleen van het Bisdom van *Gend*, die het schreven, maar geen Priester die het niet toejuichte, toen men aan het Weener Congres durfde voorhouden: dat de Jezuiten behoorden hersteld te worden voor de opvoeding der jeugd: dat de tienden weder aan den Geestelijken stand moesten worden opgebracht, en geen Protestant Vorst zijn Godsdienst mogt uitoefenen buiten den omtrek van zijn paleis en van zijne luthoven. Men leze: *Memoire adressé le 8 Octobre 1814 aux Hautes Puissances, assemblées dans le Congrès de Vienne, par M. M. les Vicaires-Généraux du Diocèse de Gand.* Welk Protestant zal zijne oogen betrouwen, als hij het leest? Doeh wij zijn niet genoeg ervaren in de leerstellingen der Roomsche Catholieke Geestelijkheid, als zij hare ongunstige zijde toont. Deze achteloosheid is ons ten ongeluk geweest, en de oorzaak van vele rampen, die wij nu moeten lijden.

De Bisschop van *Gend* moest wel het land verlaten: de Abt DE FOËRE werd wel tot gevangenis veroordeeld, maar van dien tijd af was VAN MAANEN's val besloten. Het *à bas VAN MAANEN* werd het heimelijk verkenningsteeken der

Priesters. De laffe Liberalen baauwden het na, en de gehuurde arm der straatschenders werd besteld, om zich bij voorraad op het gebouw te wreken, dat de onvertsaagde dienaar zijns Konings voorheen bewoond had. O geestelijke heldenmoed!

Over twee landen te gelijk te heerschen, die verschillende zeden, taal, manieren, Godsdienstige begrippen en finantiële belangen hebben of zeggen te hebben, is eene dagelijksche kwelling voor een Vorst, die het gaarne alle zijne onderdanen naar den zin wil maken; doch hun afzonderlijke wetten en instellingen te geven, en het eene deel des Rijks op de tegenovergestelde wijze van het andere te besturen; dat is verderfelijk voor de belangen van het volk, en nadeelig voor de waardigheid van den Vorst; het brengt zijn karakter in rusteloozen tweestrijd.

Doet *Brussel* geene boete, dan mag het stof der misdadige stad nooit weder door de voetzoelen des Konings gedrukt worden. Een Koning kan het onrecht vergeten, dat hem als Kroonprins is aangedaan, doch een Koning, die Zijne Majesteit ongewroken laat kwetsen, beleeft zijn trouwe volk.

Bewijst de ondervinding, gelijk zij het zal bewijzen, dat geene verandering der Grondwet ooit kan baten, zoo lang de R. Catholieke Godsdienst

niet weder in *Belgiën* boven de andere heerscht, scheiden wij dan liever het geloof ter eere, dan om eenige andere wereldsche reden.

De Mogendheden wisten het, hoe onoverkomelijke hinderpalen de Kerkelijke Hierarchie in den weg zou leggen; zij wilden het kwaad voorkomen, en maakten het nog erger.

Bij de tallooze menigte van wetenschappen, die men onderwijst, moest nog eene bijgevoegd worden: *Staatkundige Scheikunde* willen wij ze noemen, of *la Chimie Politique*. Had het Congres ze gekend, misschien zou *Genua* niet aan *Sardiniën*, *Lombardien* niet aan *Oostenrijk*, en *Belgiën* niet aan *Holland* zijn gevoegd.

Kan de vereeniging niet behouden blijven omdat het geluk van Koning en volk er mede gemoeid is, dan toone weder de Prins van Oranje hoe edel hij van inborst is, en hoe gemakkelijk hij groote offeringen doen kan. Zijn Protestantsche zin beteugelt de aanmatigingen der geestelijkheid; zijn Godsdienstig gevoel eerbiedigt hare regten.

De twee verwante Rijken van *Belgiën* en der *Vereenigde Nederlanden*, onder de dynastie van het Huis van Oranje geplaatst, zouden een verbond van vrede en vriendschap kunnen treffen, voor wiens duurzaamheid het eerlijk karakter van Oranje en Nassau's Vorsten de zekere waarborg zoude wezen.

Hetgeen de Grondwet in art. 29 bepaalt, zou ook op de Koninkrijken van *Belgiën* en der *Vereenigde Nederlanden* toepasselijk moeten zijn, en nooit beide kroonen op één hoofd behooren vereenigd te worden.

Waarom zou *Engeland* geen waarborg willen stellen voor het Koninkrijk van *Belgiën* tot wiens vestingen hij belang en betrekkingen heeft? betrekkingen, die hij zou kunnen uitbreiden om *Belgiën* om *Holland*, en daardoor ook zich zelve te beveiligen tegen Fransche overmagt.

» Reeds den vierden van Slagtmaand had Lord » GRENVILLE, bij gelegenheid dat de Prins Regent, in eene Aanspraak aan het Parlement de » voordeelen der Bondgenooten in den veldtocht van » dit jaar, had opgegeven, het belang van *Groot-* » *Brittannië*, om *Holland* weder in deszelfs vorigen rang onder de Volken van *Europa* hersteld » te zien, in dezer voegen voorgedragen: » *Groot-* » *Brittannië*, zeide hij, had slechts één belang in » in het bestaan der Coalitie, dat alle deze Monarchiën hare eigene onafhankelijkheid; zoo » wel als de Engelsche, zouden vestigen, en dat » alleen moest het oogmerk van de pogingen der » Engelschen zijn, zonder zich met derzelver » schikkingen verder in te laten, dan noodig was » om dit gewenschte gevolg voorttebrengen. Zoo » er aan dezen regel eene uitzondering was, zoo

» er eenig bijzonder voorwerp zijn mogt, zoo
 » was het de herstelling van *Holland* tot deszelfs
 » oude onafhankelijkheid en plaats onder de vol-
 » ken van *Europa*. Onder alle de magten, aan
 » Frankrijks heerschzucht opgeofferd, was er
 » geene, dan *Holland* alleen die een slagtoffer
 » van hare verbintenissen met *Engeland* was ge-
 » worden. Het volk van dat land had in zijn
 » nood op *Engeland* en deszelfs bescherming ver-
 » trouwd, en deze zoude zeker verleend zijn ge-
 » worden, zoo niet de overstelpende loop der
 » gebeurtenissen het onmogelijk had gemaakt,
 » dezen getrouwen bondgenoot met goed gevolg
 » bijtestaan. Het was nu wel het tijdstip niet
 » om op deze bijzonderheid meer aantedringen,
 » doch, zijne meening zullende opgeven, zoo
 » ver de tegenwoordige staat van zaken dit vor-
 » derde, was hij van gedachten, dezen zijnen
 » pligt niet te hebben volbragt, zoo hij niet zei-
 » de, dat van alle de voorwerpen van gelukkigen
 » uitslag er geen was, waaraan *Engeland* zich
 » meer moest laten gelegen zijn; geen, waar-
 » voor meerdere opofferingen behoorden te wor-
 » den gedaan; geen, waarbij de eer van dat land
 » meer belang had, dan het herstel van *Hol-*
 » *land* in de plaats, die hetzelfde in de schaal
 » der natiën eertijds bekleed had. Het was eene
 » andere vraag, of de uitslag zoodanig zijn zou-

» de, dat *Groot-Brittannië* in staat zou wezen,
 » dit voorwerp van deszelfs dierbaarste wenschen
 » magtig te worden. Men had de Bondgenooten
 » met den besten uitslag bekroond gezien, zoo
 » als de Aanspraak te regt vermeldde, zelfs bo-
 » ven de verwachting, die derzelve vereeniging
 » had kunnen geven. Er was nu een beter voor-
 » uitzigt op de bevrediging van *Europa* op den
 » eenigen grond, waarop de vrede wenschelijk
 » was, dan sedert het Verbond van zeventien
 » honderd drie en negentig had plaats gehad.
 » Zoo *Groot-Brittannië* in staat was, zijne vroe-
 » gere staatkunde weder aan te nemen, en des-
 » zelfs ouden invloed te herwinnen, was dat het
 » punt, waarop pligt en waar belang deszelfs
 » aandacht moesten vestigen. Hij gaf toe, dat
 » het voor het Gouvernement onvoegelijk zijn
 » zoude, zich als nog over dat punt uit te la-
 » ten, doch het zoude evenwel voor het volk
 » van *Holland* eene genoegdoening zijn, zoo het,
 » na zoo veel van den algemeenen onderdrukker
 » geleden te hebben, wist, dat, nu er eenig
 » uitzigt op vrijheid voor *Europa* geopend was,
 » melding van deszelfs belang in het Britsche
 » Parlement was gemaakt." H. BOSSCHA, *Geschied.*
der Omywenteling, II. Bijlage, bl. 115.

over den zelf

—

Wij beroepen ons dagelijks op het Congres van *Weenen* en de 8 artikelen van *Londen*. En te regt; doch waarom vergeten wij de *inleiding* of de *beweegredenen* aan te halen, die in het Traktaat van grensbepaling, 31 Mei 1815 te *Weenen* geteekend, aldus luiden:

» Z. M. de Koning der Nederlanden en Z. M. de Keizer van Oostenrijk, begeerig om ten uitvoer te brengen en volkomen te maken de bepalingen van het te *Parijs* op den 30sten Mei 1814 gesloten vredes-traktaat, hetwelk, *ten einde een juist evenwigt daar te stellen, en de vereenigde Provinciën in die evenredigheid te brengen, die haar in staat kan stellen, door eigene middelen hare onafhankelijkheid te handhaven*, aan haar de verkregene, en tusschen de zee, de grenzen van *Frankrijk*, en de *Maas* gelegene landen verzekert, maar hetwelk de grenzen op den regter oever van die rivier nog niet bepaalt, besloten hebbende enz.” KLUBER Acten VI. 167.

Is het oogmerk der Mogendheden, namelijk: de vereenigde Provinciën in staat te stellen, hare onafhankelijkheid door eigene middelen te handhaven, wel bereikt geworden door er landen aan toe te voegen, wier geestelijkheid, wier adel, wier grondeigenaars en fabrickanten, ieder op hunne beurt, hun onbroederlijk hart, bij elke belangrijke gele-

gendheid, jegens ons hebben aan den dag gelegd?
 Zouden er geene andere middelen zijn om dat
 oogmerk te bereiken?

Als lid van het Duitsche Verbond, heeft het
 Groot Hertogdom *Luxemburg* Duitsche hulptroe-
 pen in zijne vesting.

Bij inlandsche onlusten in het Hertogdom heeft
 de Groot-Hertog het regt, om bijstand te eischen
 van het Duitsche Verbond.

Hoe bescheiden de toon van Engeland was je-
 gens de Vereenigde Nederlanden bij hunne herstel-
 ling, kan ook de Conventie getuigen van 13 Au-
 gustus 1814, betreffende de teruggave der Ne-
 derlandsche Koloniën. Zie hier de inleiding:

» De vereenigde Provinciën der Nederlanden,
 » onder de hooge gunst der Goddelijke Voorzienig-
 » heid, in hare onafhankelijkheid hersteld, en door
 » de getrouwheid der Hollandsche Natie, alsmede
 » door de wapen-feiten der verbonden Mogendhe-
 » den, onder het bestuur van het Doorluchtige
 » Huis van Oranje geplaatst zijnde; en Zijne Brit-
 » sche Majesteit, verlangende met den Souverei-
 » nen Vorst der Vereenigde Nederlanden, ten op-
 » zigte van de koloniën der voorz. Vereenigde
 » Nederlanden, welke, gedurende den jongsten
 » oorlog, door de wapenen Z. M. veroverd zijn,

» in zoodanige schikkingen te komen, als tot den
 » voorspoed van den voormelden Staat kunnen
 » medewerken en een duurzaam bewijs van Z.
 » Majesteits vriendschap voor, en verkleefdheid
 » aan het Oranje-Huis kunnen opleveren; zoo
 » hebben gezegde hooge kontrakterende partijen,
 » gelijkelijk door die gevoelens van hartelijke wel-
 » willendheid en verkleefdheid voor elkander be-
 » zield, tot hare gevolmagtigden benoemd enz.: »

Indien de staatkunde geleerd heeft, dat *Bel-*
gien, of gelijk men dit land in de geschiedenis
 pleegt te noemen, de *Oostenryksche Nederlan-*
den, steeds het naaste doelwit zijn geweest van
Frankrijks altijd heerschezugtige ontwerpen: in-
 dien zij als het ware de spil zijn, waarop het
 evenwigt van Europa voornamelijk rust: indien
 in vroeger tijd het *Traktaat der Barrière* aan
 geene andere reden zijn oorsprong te danken had,
 is het dan niet een altoos blijvend belang voor
 de groote Mogendheden, om toe te zien, dat niet
 de Zuidnederlanden door hun woelzieken geest
 ten laatste die *Barrière* opheffen, die voorheen
 door gehuurde Soldaten, doch nu door hunne eigen
 zedelijke krachten, gelijk men waande, gevestigd
 zoude worden?

» Maar schreeuwen geen gebrek; doch louter

»schreeuwen ter zijde van de eenige vraag waar
 »het op aan komt; brommende woorden daar
 »de tribunes *bravo* op roepen. In mijn advijs
 »wederom heb ik breed uitgeweid over het lot
 »van den daglooner, en aangetoond dat hij ont-
 »last wordt door het nieuwe stelsel; dat de ont-
 »lastingen de belastingen verre te boven gaan,
 »en dat hij minder zal betalen, al betaalt hij
 »iets meer voor zijn brood en vleesch. — Zon-
 »der mijne redenen met een enkel woord te ont-
 »zenuwen, roept men het volk in deze open-
 »bare zittingen met geweld toe, dat het ellen-
 »de en honger lijden zal. Wilde men het op-
 »ruijen, hoe zou men het anders aanleggen?"

Zoo sprak en schreef reeds voor meer dan ne-
 gen jaren de Graaf VAN HOGENDORP (*Bijdragen
 voor de Huish. van Staat*, VI. 124.) te Brussel,
 bij de beraadslagingen over het algemeen stelsel
 van belastingen, 29 Junij 1821. Waarom bleven
 wij zoo lang ziende blind, en hoorende doof?

Die Stentors van 1821 die de pijlaren der
 Tribunes deden schudden door hun forsche
 stem, zijn het niet dezelfde; die zeven jaren
 later de belasting op het Gemaal vooraan in het
 heirleger hunner uitgedachte grieven plaatsten,
 het gemeen opruiden, en straks na het behalen
 van de zege, in steden en dorpen dezelfde be-
 lasting om hare nuttigheid herstelden?

» Denzelfden dag dat mijn advies uitgesproken
 » was, had ik het aan den Schrijver van het
 » dagblad *l'Oracle* overhandigd, en deze had
 » het naar gewoonte aangenomen met dankbetui-
 » gingen; vier dagen later gaf hij het mij terug,
 » in de grootste verlegenheid, en verklaarde het
 » niet te kunnen plaatsen. De algemeene mee-
 » ning, zeide hij, was te sterk tegen de Wet,
 » hij zou aanstonds honderd Inteekenaars kwijt
 » raken. Aanzienelijke leden van *Brussel* hadden
 » hem aanbevolen om geen advies vóór de wet
 » te plaatsen. — Wie maakte hem meester van
 » mijn stuk, zoodat ik vier dagen verloren
 » had? Daar wist de man niet op te ant-
 » woorden. — Ik stond een woordje van deze
 » verborgene censuur in de Tweede Kamer te
 » zeggen voor de ooren van het publiek; doch
 » eenige Zuidelijke leden verwittigden mij, dat
 » zij voor hunne rekening alle de advijzen zou-
 » den doen drukken. Met dit al hebben de lie-
 » den die de dagbladschrijvers bang gemaakt heb-
 » ben, niet te min hun oogmerk bereikt, om
 » het grooté publiek onkundig te houden van de
 » goede redenen tot aanneming der wet. Dit pu-
 » blik leest de dagbladen, en niets buiten de-
 » zelve. — Ik heb het nu wederom gehoord uit
 » den mond van den Schrijver van het *Oracle*,

» en van mijnen Drukker. In de Koffijhuizen en » Estaminets worden de dagbladen aan honderden » voorgelezen.

Welk een rijke stof voor opmerkingen en toepassingen, in dit eenvoudige verhaal, dat dezelfde Schrijver op zijn advies laat volgen! Zoo was de geest gesteld in 1821; zoo was hij vroeger, zoo later. Altijd heeft er vijandschap bestaan; geneenheid nooit. En die Mirabeau's der Estaminets durven onbeschaamd klagen: dat de drukpers niet vrij is!

Waarom stond er nooit een onzer moedige redenaars op, en zeide uit de borst: Er is meer dan één oproerstichter in de Kamer, om, mogte dan een hunner bevreemdend vragen: een oproerstichter? wien bedoelt men? wie is hij? cor-
daat te antwoorden: Gij!

Het Goddelijke regt, waaruit men der Vorsten Oppermagt pleegt af te leiden, moge verouderd zijn: in één opzigt bespeurt men toch iets zonderling verhevens aan velen hunner. Het is die bovenmenschenlijke gave van lankmoedigheid, die hun boven anderen schijnt toegedeeld te zijn. Daarom kan en moet de Vorst soms onderdanen te rede staan, *die met den haat en het afgrijzen des Volks beladen zijn*, en, naar den letter der wet, niet dan uit kerker en boeijen hunne smeekestem tot den beleedigden Koning behoorden op te heffen.

Hoe men zich ook vleije, wat men zich ook voorstelle, wat men hope, wat men verwacht... het is gedaan met onze rust en welvaart... ten zij er een groot Exempel worde gesteld. Geschiedt dit niet... moge Nederland dan ten minste *zoo groot zijn in zijn val, als 't in zijn opkomst was!*

Zonder vastheid van beginselen, zonder kennis van zaken, kan geen Staat zich zelve besturen! Wat zijn in Nederland de Staten Generaal? In Junij 1820 werd alle regstreeksche mededeeling van stukken door de Kamer aan de Ministeriële Departementen verboden! In September 1830 worden Hun, in eene *buitengewone Vergadering*, vragen voorgesteld, wier beantwoording buiten de grenzen hunner magt schijnt te liggen.

De Koning, en de Koning alléén, als het hoofd, de voogd, de beschermmer van geheel den Staat, moet weten, of de *ondervinding*, gelijk de Fransche tekst zoo juist zegt, Veranderingen en Bijvoegselen in de Grondwet gebiedt. De Ondervinding zelve moet spreken, niet de Kamer, waarin zoo velen zijn, die nog geene ondervinding kennen.

De Koning moet de tolk zijn van de wenschen en behoeften der ondervinding; wat deze Hem

met den vinger aanwijst, datzelfde moet Hij op zijne beurt aan de Kamer aanwijzen, en in de gewone vormen eener wet als veranderd voorstellen.

De Staten Generaal kunnen de ondervinding logenstraffen en de noodzakelijkheid van verandering of bijvoeging ontkennen; of zij kunnen er het zegel op drukken, en beslissen, dat de verandering, in vorm van wet gedaan, goed is.

Maar . . . het geldt eene verandering of bijvoeging in de Grondwet, die plechtig bezworen is, en waarvan niet mag worden afgegaan. Geen beraad, geen overleg kan hier dus te groot en te langdurig zijn. De Koning en de Staten Generaal mogen noch titel noch jota in de Grondwet, op eigen onderling gezag, verbeteren. Wat dus, als de noodzakelijkheid het gebiedt en eene goedgekeurde wet het bevestigt? — Een verdubbelde Tweede Kamer moet de voorloopige *wet*, die de veranderingen of bijvoegsels bevat, herzien: en eerst als de meerderheid van het drievierde deel der tegenwoordige leden uit de dubbelde Kamer die wet bekrachtigt, wordt zij wet, en rijp voor afkondiging. De Eerste Kamer toch behoeft hier niet voor de tweede maal te beraadslagen.

Artikel 232 der Grondwet is niet zeer duidelijk opgesteld; want het is eenigzins twijfelachtig, of hier de gewone Tweede Kamer verstaan wordt, stemmende over het voorstel van wet tot bijvoeging

of verandering, hetwelk aangenomen zijnde, vervolgens aan de Provinciale Staten moet worden gezonden; dan of de Tweede Kamer in dubbel getal wordt bedoeld, stemmende op nieuw over dezelve wet, die bij de gewone Tweede Kamer, en daarna bij de Eerste Kamer, met meerderheid van stemmen, reeds aangenomen was.

Het duidelijker artikel 144 der Grondwet van 1814 moet hier vergeleken worden, om den zin te verstaan, en te weten dat de dubbelde Kamer bedoeld is; want art. 102 der tegenwoordige Grondwet bewijst niet genoeg. Het aannemen toch van zulke wet-voorstellen zou eene uitzondering hebben kunnen zijn op den regel van volstreckte meerderheid.

In de buitengewone Vergaderingen der Staten Generaal heeft de Tweede Kamer het regt niet om voorstellen aan den Koning te doen, gelijk art. 114 bedoelt. Wie roept de buitengewone Vergadering bijeen? De Koning. — Wanneer? Zoo dikwijls Hij het noodig oordeelt. — Waarom? om redenen, die Hij zal mededeelen. — Die geroepen wordt, moet de boodschap hooren, waarom men hem roept.

In de meeste andere landen komen de Volksvertegenwoordigers nooit bijeen, dan op des Vorsten bijeenroeping. Volgens onze Grondwet vergaderen zij op eigen gezag elk jaar op den der-

den maandag in October (art. 97). Doet de Koning dan geene andere voorstellen als over de jaarlijksche begrooting, of welke andere hij ook moge doen, de Kamer mag met bescheidenheid van het regt in art. 113 gebruik maken. In de buitengewone Vergadering komen zij niet uit eigen wettig gezag te zamen: dus moeten zij slechts beraadslagen op *de voorstellen des Konings*, niet *voorstellen doen* aan den Koning.

Buitengewone Vergadering dient voor buitengewone werkzaamheden. Toen de Koning in December 11. de Provinciale Staten bijeenriep, te *Haarlem* (volgens art. 139), om eenige Leden te benoemen voor de Staten Generaal, wilde één der bijeengeroepen een voorstel doen. Het werd hem geweigerd. — Men nam het kwalijk. — Het was te onregt. Ook de Provinciale Staten verzamelen zich, op eigen wettig gezag, ten minste ééns in het jaar, (139) dan — en dan alléén kunnen zij voorstellen doen, en zelfs art. 151 te pas brengen.

Op den dertienden September zijn de Staten-Generaal bijéén geroepen en vergaderd. De Koning zelf heeft die Vergadering geopend. Er is een nieuwe Voorzitter gekozen. Hoog was aller verwachting gespannen; want de opstand van twee gewesten, *Brabant* en *Luik*, was de heillooze oorzaak dezer bijeenroeping. Men mogte

van de Majesteit des Konings niet verwachten, dat hij als een vurige redenaar een: *Quousque tandem Catilinae!* zou aanheffen. De Koning sprak zonder toorn, met kalmte des geestes, gelijk het eenen Koning betaamt: maar de Kamer wachtte ongeduldig van wege de Regering, uit de hand der wakkere Ministers, een krachtig voorstel van wet, waarin met groote letters te lezen stond: *verraad, opstand, plundering, straf*. En... nu terwijl het Souvereine gemeen te *Brussel* wederom des Konings plegtige aanspraak aan de Vertegenwoordigers des Nederlandschen volks, verachtelijk verbrandt, terwijl te *Luik* de nijverige Fabrikant en Koopman hun afgeleverde waar en ingescheepte lading niet meer beveiligen kunnen, en de Commissaris des Konings het moet toezien... in deze hagchelijke oogenblikken, waarin elke stonde een jaar gelijk is, gaat de Kamer zich in hare Afdeelingen verdeelen, niet om over eene Staatsbehoedende wet te raadplegen, maar om de vraag te beantwoorden, of er in de 232 artikelen onzer Grondwet werkelijk eenige zijn, die eene herziening zouden noodig hebben.

De waardige DONKER CURTIUS gevoelde het; en welk rechtschapen Nederlander gevoelde het niet, waar deze trage gang ons leiden moest. Het middel, dat hij beraamde, en met aanneemelijke redenen bekleedde, mogte hij misschien

niet voorstellen, maar het was niet te min eene heilzame wenk, eene strenge waarschuwing aan des Konings Ministers. Wij zullen het hem dank weten, indien er nu onverwijld van wege de Regering eene korte, krachtige wet wordt voorgesteld, die beter de middelen ontvouwt en ten uitvoer gaat brengen, dan zijne Zuid-Noordsche Commissie zou vermogen te doen.

De beraadslagingen over de noodzakelijkheid van veranderingen in de Grondwet, kunnen nooit tot eene betamelijke uitkomst geraken. Welk een onafzienbaar kamp voor taal- en staatkundigen, om hunne kennis en talenten te doen schitteren! Geen enkel artikel zal onaangeroerd blijven, en zijn er misschien leden in de Kamer, die, hoe hoogbejaard ook, nog scholieren waren van POTTER, den *Demophile*, dan vallen zij het eerst op art. 12 aan. Het is immers volgens hun fraaije Staatsleer de Grondwet zelve, die den Koning tot Koning heeft verheven, en tot den eersten onder zijns gelijken heeft gesteld. Wel nu! wat zwarigheid? Men verandere dit artikel. De daad is reeds vooraf gegaan. In *Brussel* en *Luik* wordt de Kroon der *Nederlanden* niet meer erkend: de wapens zijn verbroken: de vlag is ondergehaald.

Of wil men met zachter vormen langzaam en

trapsgewijze hetzelfde doel bereiken, en de magt van den troon geheel ondermijnen, men wijzige slechts art. 79. Men gunne aan de Zuidelijke Provinciën om naar evenredigheid van haar meerder getal zielen, ook zoo veel zielen of leden meer in de Kamer te hebben, en *Braband* zal juichen; want het heeft nog meer DE CELLESEN, die dan gekozen kunnen worden, en waartoe langer geweld, wanneer men door wetten zijn doel deelachtig worden kan? Wij scheiden dan niet, maar worden met Koning en welvaart en zelfstandigheid en al, opgeofferd aan *Zuid-Braband* en *Luik*!

Altijd heeft hun, die ons in een welgevestigden Staat en herlevende welvaart aantreffen, en reeds Staten-Generaal vergaderd hadden, altijd heeft den ontevreden dat artikel geërgerd.

Men leze slechts het geschrift dat reeds in 1815 bij WEISSENBRUCH het licht zag: *Reflexions sur l'interet général des Belges*. Dan — vraagt misschien de oppervlakkige, waarom is het beginsel van meerderheid van bevolking niet tot grondslag gelegd? Art. 3 van de Overeenkomst te Londen had bepaald: *De Belgische gewesten zullen behoorlijk worden vertegenwoordigd in de Vergadering der Staten-Generaal*.

De Commissie ter herziening der Grondwet in 1815, meende aan dezen eisch van *behoorlijk*

(*convenablement*) te vertegenwoordigen, allezins te voldoen door het artikel te schrijven, gelijk er nu geschreven staat, en gaf hiervan deze beweegredenen in haar Verslag aan den Koning:

» Ten aanzien van het getal der leden, door
 » elke Provincie tot de Vergadering der Staten-
 » Generaal te benoemen, heeft eenig verschil van
 » gevoelen plaats gehad. Sommige leden der
 » Commissie waren van meening, dat daartoe de
 » bevolking als de eenvoudigste, billijkste en ze-
 » kerste grond in aanmerking komen moest, en
 » bragten vele redenen en voorbeelden bij tot
 » staving van dit gevoelen; anderen dachten, dat
 » de juistheid van dezen grond, en vooral ook
 » deszelfs toepassing op de vereeniging onzer
 » Provinciën met klem kon worden tegengespro-
 » ken. Er werd wijders aangemerkt dat de bui-
 » tenlandsche bezittingen, welke de Noordelijke
 » Provinciën tot moederland hebben, de uitge-
 » breidheid van den handel daaruit geboren, en
 » de millioenen inwoners onder hare regering le-
 » vende, niet gedoogden den grondslag voor de
 » vertegenwoordiging, enkel in de Europeesche
 » bevolking te zoeken; eindelijk, dat het eenige
 » middel tot vestiging van eene opregte, en al-
 » toosduurende vereeniging tusschen de twee ge-
 » deelten van het Rijk was, eene geheel gelijke
 » vertegenwoordiging van beiden. Met dit gevoe-
 » len heeft zich de meerderheid vereenigd.”

» Het getal van leden uit elk der Noordelijke
 » Provinciën is hetzelfde gebleven; dat der Zuidelijke is op eene billijke wijze, en in evenredigheid zoo van het getal der ingezetenen, als van dat der Gedeputeerden, door welke zij reeds waren vertegenwoordigd, geregeld (art. 79).”

Zoo verdedigt zich de Zuid-Noordsche Commissie, waarvan MERODES en AARSCHOTS leden waren. Wij mogen er nu ook wel het afzonderlijk gevoel van eenen VAN HOGENDORP bijvoegen, uit een dier voortreffelijke Vertoogen die hij op het veranderde stelsel van belastingen in 1821 deed. *Bijdr. VI. 282.*

» Er doet zich een derde geschilstuk op, en » zou men gelooven, dat hetzelfde van grooter belang dan de voorgaande kon wezen? Om er u » van te overtuigen, behoeft men het slechts op » te noemen: het is de orde onzer nationale Vertegenwoordiging. Deze orde is grondwettig, » krachtens de Constitutie zelve. Doch ik schroom » niet, nogmaals op het tijdstip der vereeniging » terug te komen, en durf gerust vragen, hoe » men die dan naar regt en billijkheid moest bepalen? Ter eenre was een gevestigde Staat met » zijne Regering, zijne wetten en regels van bestuur: en ter andere zijde, in den beginne onafhankelijke Provinciën, maar sedert eeuwen hij

» *Spanje, Oostenrijk en Frankrijk* gevoegd. Die
 » Staat bevatte eene bevolking van twee, deze
 » Provinciën eene bevolking van drie millioenen.
 » Door eene vertegenwoordiging naar het getal in
 » te stellen, waren drie vijfden der stemmen aan
 » de eene, twee vijfden aan de andere zijde,
 » drie stemmen tegen twee. De gevestigde Staat
 » onderwierp zich aan de meerderheid der nieuwe
 » Provinciën. Het financiële beheer, 't welk het
 » onderwerp van onze tegenwoordige beraadslagin-
 » gen uitmaakt, dat beheer, hetwelk alle belan-
 » gen raakt, en, in den toestand der Europese
 » btschaving, niet alleen de zenuw is van den
 » Oorlog, maar ook van den Vrede, dit voorname deel
 » van het algemeen bestaan, werd aan de wille-
 » keur der nieuwe Provinciën overgelaten. Eene
 » dergelijke orde zou eene zigbare ongelijkheid
 » zijn geweest; de ondervinding van zes volle ja-
 » ren heeft zulks voldoende getoond. In weerwil
 » eener gelijke vertegenwoordiging, welke in plaats
 » van eene volgens het getal is aangenomen, zijn
 » door de Regering vruchteloze proeven van fi-
 » nanciële beheering voorgedragen en door ons in-
 » gewilligd. Alleen aan de gelijkheid van verte-
 » genwoordiging hebben wij de mogelijkheid te
 » danken van terug te keeren. Zonder haar kon
 » de Regering, naar den eenen kant nedege-
 » sleet, nimmer weder tot den anderen overkomen.

» De nieuwe Provinciën verwierven door deze gelijkheid het middel, om hunne belangen en meeningen voor te staan. Ingevolge deze gelijkheid worden de meest verschillende meeningen voorgedragen en bestreden, en de Regering behoudt eenige vrijheid, om die maatregelen te kiezen en voor te stellen, welke aan dezelve het nuttigste voorkomen.”

» Indien wij dus nog eene Grondwet, nog eene orde van vertegenwoordiging in te stellen hadden, wat zouden wij heden anders kunnen doen, dan hetgeen wij op het tijdstip der vereeniging hebben gedaan?”

Zouden wij waarlijk eene stille hope mogen voeden, dat de klimmende nood *Brussel* en *Luik* eindelijk deed ontwaren, dat zij in hun eigen ingewanden wroeten? zouden vele leden uit *Zuid-Nederland* zich ergeren over sommige onbeschaamde ambtgenooten? zouden zij de onheilen beginnen te beseffen die eene scheiding hun zou veroorzaken? zou het aandoenelijke blijk van genegenheid der Hollanders voor hun beminden Koning hen angstig maken? zouden zelfs sommigen willen bewijzen, dat zij door list gelokt zijn naar die oproerige bijeenkomst van 6 September, te *Brussel*? zou misschien ten lange laatste berouw, en uit berouw, eerbied en onderwerping geboren

worden? O! wij wilden het hopen met geheel ons hart, maar... *l'esprit humain est en marche*, de geest der eeuw waart met reuzenschreden door geheel *Europa*. Helaas! het is die geest, aan welke arm te zijn, zaligheid is volgens het woord van God.

TER BOEKDRUKKERIJ VAN J. G. LA LAU.